
Preporuke za povećanje transparentnosti i odgovornosti hrvatskog sudstva

– 2024. godina

U zadnje tri godine Centar Miko Tripalo je objavio niz dokumenata s preporukama za povećanje transparentnosti i odgovornosti u hrvatskom sudstvu. Dokumenti su služili kao osnova za raspravu na okruglim stolovima koje je organizirao Centar ili su bili doprinosi Centra u postupcima e-Savjetovanje u Vladinim prijedlozima za izmjena zakonskih propisa. Oni dokumenti se mogu naći na stranicama (<https://tripalo.hr/> i <https://pravosudje.tripalo.hr/>).

Ove godine u lipnju Centar je putem agencije Ipsos proveo među građanima RH anketu o tome što oni misle o sudstvu i sucima. Rezultati su potvrdili da su mjere za povećanje transparentnosti i snaženje mehanizama odgovornosti u sudstvu urgentno potrebne.

Za tu svrhu ovdje prezentiramo skraćene i novelirane verzije naših preporuka, dok se detaljnija objašnjenja mogu naći u gore navedenim dokumentima.

---

1. Izbor sudaca i predsjednika sudova

Postoji veliko nepovjerenje javnosti i pravne profesije prema objektivnosti postupaka za izbor sudaca, a na nedostatke u tim postupcima upozorio je i Ustavni sud. S tim u vezi dajemo pet preporuka:

Preporuka 1: Sve DSV-ove intervju s kandidatima za sudačke položaje treba trajno učiniti dostupnima javnosti putem video-snimke.

Preporuka 2: DSV treba objaviti sve dokumente koji se razmatraju u postupku izbora kandidata za više sudačke položaje, osim onih koji imaju oznaku povjerljivosti.

Preporuka 3: Zakonom predvidjeti da odvjetničke komore, tužilaštva, akademske institucije i organizacije civilnoga društva prije konačnog izbora mogu dati mišljenja o kandidatima za više sudačke položaje, za predsjednike sudova i za članove DSVa, koja će se objaviti mišljenja na DSV-ovoj web stranici.

Preporuka 4: Glasanje članova DSV-a kod izbora sudaca treba biti javno.

Preporuka 5: U slučaju odstupanja izbora od bodova dodijeljenih prije i u toku postupka, DSV treba objasniti izbor.

Preporuka 6. Imenovanje predsjednika sudova treba biti podložno suglasnosti Predsjednika Vrhovnog suda, kao prvog čovjeka sudske vlasti.

---

2. Izbor DSV-a

Sadašnji sistem glasanja kod izbora članova DSV-a je nepoznat u bilo kojem demokratskom sistemu: Prvi krug u svakoj jedinici u kojem se u principu može utvrditi do 15 kandidata (rezultati glasanja se pritom ne objavljuju) te drugi krug u kojem pobjeđuje kandidat s relativnom većinom glasova.

Preporuka 7: U prvom krugu treba uvesti preferencijsko glasanje i sve rezultate objaviti. U drugi krug trebaju ući tek 2 (u jedinici Vrhovnog suda 4, jer se bira 2) kandidata za svaku jedinicu koju čine grupe sudova.

Nesrazmjer u reprezentaciji kod izbora članova DSV-a je sada enorman jer nekih 1000 sudaca na općinskom sudovima bira samo jednog člana.

Preporuka 8: U drugom krugu treba primijeniti sistem glasanja koji se primjenjivao do zakonskih promjena u 2018, do kada su se kandidati utvrđivali po grupama sudova, no za sve njih su u drugom krugu su istovremeno glasali suci iz svih sudova.

Preporuka 9: Uvesti obavezu za svakoga kandidata za DSV da kod kandidiranja podnese izjavu o tome zašto se kandidira.

---

3. Mehanizmi za utvrđivanje odgovornosti sudaca

Ovlašteni predlagači stegovnih postupaka (predsjednici sudova, sudska vijeća, ministar pravosuđa) pokazuju slabu sklonost njihovu pokretanju. Postupci se pokreću najčešće na osnovi zakonske odredbe o obaveznom pokretanju postupka u slučajevima neispunjenja sudačke radne norme, te u slučaju kaznenih postupaka protiv sudaca.

Preporuka 10: Zakonom uvesti instituciju disciplinskog istražitelja pri uredu Predsjednika VSRH koji bi provodio istražne radnje kada postoji sumnja da je potrebno pokrenuti stegovni postupak protiv suca, a ne radi se o djelima koja spadaju pod državno odvjetništvo.¹ Taj ured bi mogao djelovati i kao druga instanca kod pritužbi građana koje podnose predsjednicima sudova. Sam stegovni postupak pred DSV-om bi na osnovi nalaza stegovnog tužitelja pokretao Predsjednik VSRH.

Preporuka 11: Stegovni postupci nakon pokretanja od strane predsjednika sudova trebaju biti javni.

---

4. Godišnji izvještaj DSV-a

Iz nejasnih razloga sada nije predviđena obaveza da DSV podnosi izvještaj Saboru.

Preporuka 12. Zakonom treba uvesti obavezu DSV-u da jednom godišnje podnosi izvještaj Saboru.

DSV daje dozvole za pokretanje kaznenih postupaka protiv sudaca. O odbijenim zahtjevima međutim ne objavljuje nikakve informacije.

Preporuka 13: Razlozi odbijanja suglasnosti u svakom slučaju trebaju biti objavljeni, uz izostavljanje imena.

---

¹ Iz ustavnog teksta slijedi da ta osoba ne može igrati ulogu tužitelja, jer je ta rezervirana za predsjednike sudova i ministra.

---

5. Anonimiziranje objavljenih sudskih odluka

VSRH je pravilnikom odredio da se sve sudske presude objavljene na internetu moraju anonimizirati. To nije praksa svih EU zemalja, pa su tako Irska, Italija, Cipar i Malta ograničile anonimiziranje na posebno osjetljive teme te u slučaju opravdanih zahtjeva stranaka, dok druge zemlje dopuštaju iznimke kada se radi o ličnostima javnog života i sl. Nedavnom odlukom Predsjednika VSRH od toga su izuzeti sporovi pored trgovačkim sudovima.

Preporuka 12: U odluci o anonimiziranju sudskih presuda treba sve izuzeti presude za koje postoji javni interes, prije svega protiv osoba koje igraju ulogu u javnom životu.

---

6. Dodjela predmeta u rad sucima

U svijetu je praksa nasumične dodjele predmeta pojedinim sucima usko povezana uz načela poštenog suđenja te je motivirana time da se izbjegne koluzivno ponašanje u sudstvu. U zemljama hrvatskoj srodne pravne tradicije, kao što su Njemačka ili Slovenija, pravo na zakonitog suca (tj. suca određenog nasumičnim odabirom, a ne diskrecijskom odlukom određenog tijela) ima status ustavnog jamstva.

U Hrvatskoj zakon nalaže nasumično dodjeljivanje predmeta, no to je u veliko mjeri derogirano podzakonskim aktima, naročito putem nepreciznih odredbi o preraspodjeli predmeta.

Preporuka 13: Osigurati da podzakonski akti striktno poštuju princip nasumične dodjele.

---

7. Objavljivanje sudskih odluka

Nema napretka u uvođenju obaveze objavljivanja svih sudskih odluka. Odluke Vrhovnog suda se načelno objavljuju, no njihova javna objava kasni od nekoliko tjedana do nekoliko godina, a brojne odluke po žalbama zbog nedonošenja presuda u razumnom vremenu se ne objavljuju. Uz objavljene odluke Vrhovnog suda i drugih viših sudova ne objavljuju se povezane odluke nižih sudova. Odluke županijskih sudova samo se iznimno objavljuju, a odluka o tome prepuštena je samim sudovima, tako da je u pravilu javnosti dostupan uvid u praksu od cca 1% do 5% odluka tih sudova. Odluke općinskih sudova načelno se

ne objavljuju na internetu, a uvid javnosti u sudske spise na osnovu zahtjeva je vrlo otežan.

Dok je značajan broj sudskih odluka raspoloživ u sustavu „SupraNova“, on je dostupan samo sucima, ali ne i javnosti, pa ni profesionalnim dionicima, npr. odvjetnicima te strankama kojima je takav uvid nužan za djelotvorno korištenje pravnih sredstava potrebnih za pristup najvišim sudskim instancama.

Preporuka 9: Zakonom utvrditi rok do kada treba postići objavu svih sudskih presuda na web stranicama sudova.

---

8. Pristup odvjetnika, novinara i organizacija civilnoga društva neanonimiziranim presudama

---

Elektronski sustav „SupraNova“ s neanonimiziranim presudama je dostupan samo zaposlenima u sudovima i Ministarstvu. Nedavni dogovor Vrhovnog suda i Odvjetničke komore da se pristup omogući odvjetnicima nije realiziran, jer Ministarstvo nije odobrilo minimalna sredstva potrebna za realizaciju.

Preporuka 11: U skladu s principom javnosti sudovanja, zakon treba osigurati odvjetnicima, novinarima, organizacijama civilnoga društva, istraživačima, kao i građanima koji imaju legitimni interes cjelovit i brz pristup svim neanonimiziranim sudskim odlukama u sustavu „SupraNova“.

---

9. Ekonomske aktivnosti i dohodci sudaca izvan sudnice

U uvjetima ogromnog broja neriješenih predmeta, privatne ekonomske aktivnosti sudaca opravdano izazivaju nezadovoljstvo. Neke od tih aktivnosti su izložene potencijalnom sukobu interesa. Nedavno je Ministarstvo u jednom prijedlogu predložilo mjere koje bi predstavljale napredak na tom području, te su mjere imale potporu Predsjednika Vrhovnog suda (vidi godišnji izvještaj za 2023) te prema izvorima u medijima i druga dva najviša predstavnika sudske uprave. Nakon intervencije grupe utjecajnih sudaca prijedlog je povučen. Nakon nedavnog znatnog povećanja plaća sudaca vrijeme je da se poduzmu mjere koje bi riješile navedene probleme.

Preporuka 12: Postrožiti odredbe o ograničenjima i kontroli nad ekonomskim aktivnostima sudaca izvan sudnice te proširiti odredbe o deklaraciji imovine, uključivo o transakcijama s nekretninama koje nisu na tržišnim osnovama, aktivnostima koje se odvijaju preko bliskih osoba, ugovori o doživotnom izdržavanju i sl.